Մանղու

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Սիրբէճի խաքէլէսինտէն Զաթալճաեա գատար պու կիւնտէն իթիպարէն միւշթէրի թաշրեանճաղը, Բումէլի տէմիր եօլու գումրանեասը թարաֆընտան թարաֆըմըզա ըէսմէն պիլտիրիւմիշ տիր։

—Իշ պու ճումա իրթէսի կիւնիւ, ինկիլթէրա սէֆիրի Սըր Հէնրի Լիբթ ճէնապէրի թարաֆընտան, խըտիվի Մըսրը հաղրէթլէրինէ պիր զիեաֆէթ դէշիտէ օլունմուշ տուր։

—Զըդան բազար իրթէսի կիւնիւ, Պալաթտա միլլէթ քիլիսէսինին եադընընտա վագը Պուլկար բաբասը իգամէթկեահընընն գահվէճիսի, օգույաբադ սույու մուազզիզ գըլմադ իչին, պիր Բում բաբասընընն գահվէխանէյէ կէթիրթմիշ իսի։ Մէրգում գահվէճի խասթա, վէ բաբասը մէրգումունտուսընա տա իթիգատը պուլունմադտա իսի։ Պուլկար էնաֆլարը պունու իշլիթիտիքլէրինատ ճէմիյէթլէ մահէլլի մէզբիւրէ կիտիպ, պիչարէ գահվէճիյի էօլտիւրէճէքլէր իմիշ, էկէրչի մէրգում միւնասիպ վագթընտա ֆիրարէ եիւզ թութմամըշ օլսա իսի, պիթիւն Պուլկարլար, Բում բաբասընընն, Պուլկար բահիպի իգամէթկեահընտա կէօրմէլէրի իլէ, գաար ու հայտիյէթի միլիյէլէրինտէն տօլայը միթէսսիֆ պուլունմուշլար տըր։ Գահվէճի արանմագտա վէ շիմտիլիք եշեասը թահթը սէքէսթրօյա ալընմըշ տըր։

—Շէհրի հալին 8 ինճի բազար կիւնիւ կիւնտիւզ վագթի 42 նէֆէր մահպուսլար ֆէօթահնա հապտխանէսի գարուսունտան հիւճում իլէ ֆիրար իթմիշլէր իսէ տէ, օլունան թաշլիպ վէ իգատամ իւզէրինէ տէրտէսթ խիլտիրիլէրի մահէլլի հալատխինտէն տիր։

—Ղաղէթա սաթըճըսը օլան 17–18 եաշընտա պիր Բում տէլիգանլըը ճումա կիւնիւ Եէնի խանտան իշէրի կիրէր իքէն, ֆիւճճէթէն վէֆաթ իլլէմիշ տիր։

—Ինկիլթէրրա գըրալիչասընընն մատամասը Խըտիվի Մըսրը հաղրէթլէրինին հարէմի խամէթթիւվամշէրինէ վիղթա բէսմինի իճրա իթմիշ վէ իլթիֆաթը ֆէվգէլատ իլէ գաալու օլունմուշ տուր։

Սայիր պաղը հէյի մատամալարը տախի քէզալիք բէսմի մէզբիւրու իյֆա իթմիշլէր տիր։

—Հասուն հաղրէթլէրի, Բամեա կէթմէք իւզրէ, իշ պու ճումա իրթէսի կիւնիւ խութանալու թէրք իլլէմիշ տիր։

—Ճիւմա իրթէսի կիւնիւ Էրմէնի Գաթօլիյի բիսդոպաղարընտան, բիսթպէթլու Սիւքիաս սէրբիսդոպոս վէ բիֆադաթընտա, բաթրիք վէքիլի Զըրաճեան Ղեվոնդ Վ. էֆէնտի պուլունտուղու հալտէ, ապը ալիյէ կէտիպ, խարիճիյէ նաղըրը տէվլէթլու բաշա հաղրէթլէրինէ իշ սատթ գատար միւլադաթտա պուլունմուշլար տըր, պաղը միլլէթճէ միւհիմմ մէսէլէլէր իչին, վէ մա մէճմուանիյէ կէրիյէ ավտէթ իլլէմիշլէր տիր։

Քէպա օ կիւնիւ Հասունխթ ֆըրգաբընտան 20 քիշի գատար, վէ Աշճեան բարաղ պէրաղէրլէրինտէ պուլունտուղու հալտէ, խարիճիյէ նաղըրը տէվլէթլու բաշա հաղրէթլէրինէ կիտիպ, քէնտիլէրինէ այրը պիր իտարէ մէօհիւրիւ հէրնէ գատար խութէմիշլէր իսէ տէ, միւրատլարընա մուվաֆֆաք օլմամըշլար տըր, չէյլէ քի, քէնտիլէրինէ չու մէալատ պիր ճէվապ վիրիլմիշ տիր. «ատվէթ բաթրիյէ վիրան օնուն իչին իտարէյիտէ պիր թանը. օնուն իչին այրը մէօհիւր հիչ պիր վագթի սիզէ վիրիլմէյէճէք տիր». վէ մաեթթէէսսիֆ կէրիյէ ատօնմիշլէր տիր։

—Կիրիտ պաղէթասընտա օգունտուղունա նէզարէն, Լօյտ գումրանեասը, Աղիղիէ գումրանեասընընն քէնտիսի իլէ բէգապէթէ կիրիշէճէյինի քէշֆ իտերէք, շէհրի մէզքիւր լիմանլարընա նագլ օլունաճագ մալլէրին թարիֆասընը, եիւզտէ էլլի ինտիրմիշ տիր։

Մէզբիւր գաղէթանընն գաննընա նէզարէն, Լօյտ գումրանեասը հէր նէ գատար, թարիֆաեը պէօյլէճէ թէնզիլ իթմիշ իսէ տէ, Աղիղիէ գումրանեասը մէզբիւր գումրանեա իլէ բէգապէթէ կիրիշիպ, քէնտիսինէ մէնֆաաթ չըզարապիլէճէք տիր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Թօփխանէյի ամիրէ միւշիրլիյի, Պօսնա վալիսի սատրդ Մուսթաֆա Ասիմ փաշա հազրէթլէրինէ,

Ֆըրդայի ասքէրիէսի գումանտանլըղըյլա, Պօսնա վիլայէթի վալիլիի, իւչիւնճիւ օրտուլի հիւմաեուն միւշիրի սատրդ Տէրվիշ փաշա հազրէթլէրինէ,

Իւչիւնճիւ օրտուլի հիւմաեուն միւշիրլիի Կիրիտ վալիսի սատրդ Լօմէր փաշա հազրէթլէրինէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

Թօփհանէյի ամիրէ մէճլիս ըէյիսի սատաէթլու Իսմայիլ փաշա հազրէթլէրինէ իքինճի, վէ իսթիեաթ ալայը միրիլիվասը սատաէթլու Հիւսէյին փաշա, վէ սատաէթլու Սէյիտ փաշայէ, վէ մէճլիս ազասընտան միրալայ իզզէթլու Լյատա պէյ վէ Ահմէտաղա էյէ, վէ նիզամ տայիրէսի ազասընտան միրալայ իզզէթլու Ռիֆաթ պէյ իլէ, խութիհքամ վէ մուայենէ տայիրէսի ազասընտան միրալայ իզզէթլու Թէվֆիզ պէյ, վէ պահրի սիեահ թօփճու ալայը միրալաեը իզզէթլու Լյատա պէյէ, իւչիւնճիւ, վէ խութիհքամ վէ մուայենէ ազասընտան գայմազամ իզզէթլու Ռիֆաթ պէյ, վէ մէճլիսի մէզբիւր ազասընտան գայմազամ իզզէթլու Ալի պէյէ տէօրտիւնճիւ, վէ իսթիեաթ ալտաեը ճէպհանէ պէօլիւք պին պաշըսը Ահմէտ ազայէ պէշինճի բիւթպէտէն պիրէր դըթա մէճիտիյէ նիշանը իհսան պույրուլմուշ տուր։

Թօփհանէյի ամիրէ մուհասէպէճիսի սատաէթլու Նազմի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ, իքինճի մուհասէպէ մուավինի իզզէթլու Ազիզ պէյ իլէ, թահրիրաթ միւտիրի իզզէթլու Լյմին էֆէնտիյէ իւչիւնճիւ, վէ Թօփհանէ միւվազէնէ միւտիրի Ֆէխրի էֆէնտի իլէ եօդլամա օտասը խալիֆասընտան Լյտհմ էֆէնտիյէ տէօրտիւնճիւ, վէ բուղնամէ օտասը քէթէպէսինտէն Բիզա, վէ մուհասէպէ օտասը քէթէպէսինտէն Նաաման էֆէնտիլէրէ պէշինճի բիւթպէտէն պիրէր դըթա մէճիտիյէ նիշանը զիյանը իհսան պույրուլմուշ տուր։

Թօփհանէի ամիրէ մէճլիսի խութիհքամ վէ մուայենէ տայիրէսի բէյիսի վէքիլի, միրիլիվա սատաէթլու Ճէմալ բաշա իլէ, մէճլիսի մէզբիւր Նիզամ տայիրէսի բէյիսի վէքիլի միրիլիվա Նազիֆ բաշայէ, իւչիւնճիւ բիւթպէտէն Օսմանիյէ նիշանը իհսան պույրուլմուշ տուր։

Թօփհանէի ամիրէտէ տէօքմէճանէ ուսթա պաշըսը Էլֆէթ, վէ թիմարխանէ ուսթա պաշըսը Ղէվրէթ, վէ կիւլլեհանէ ուսթա պաշըսը Գօճա, տէօրտիւնճիւ, վէ մարանիօղհանէ ուսթա պաշըսը Պրուվէնէ պէշինճի բիւթպէտէն պիրէր դըթա մէճիտիյէ նիշանը ղէյշանը իհսան պույրուլմուշ տուր։

ԻԼԱՆԸ ԲԷՍՄԻ

Հուգուգա միթաալիգ տաավիտէն տօլաեը, մուհաքիմի նիզամիյէյէ, վէ իճրա, վէ հէվալէ ճէմիյէթլէրինէ տավէթ օլունանլարընն թայէին գըլբընան կիւն վէ միւսաաթտէ կէլմէլէրի իչին, միւպաշըրլարընա վէրիլէն տավէթ բուսուլասընը, եէվմի մուայէնատէ կէլէճէկինի միւշիր իմզա իթմէլէրի, վէ շայէա իմզա իթմէաիքլէրի, վէ նա միւպաշըրը կիտիպ տէ պուլամասընը թադտիրտէ իմզա իթմէտիքլէրի, վէ եախսա միւպաշըրը կէլմիշ իսէ տէ, պուլամասընը մալիմ օլմադ իչին, մահալլէ իմամը, վէ մուխթարի, վէ էսնաֆ քէթխիւտասը, վէ խան օտապաշըսը թարաֆընտան, ղիբր օլունան տավէթ բուսուլասը զահիրինէ չէրհ վէրիլէրէք, մէօհիւրի մախսուս իլէ թախթիմ իտիլմէսի, էօթէտէն պէրու ուսուլի իթթիխաղ օլունմուշ իսէ տէ, պիր աղ վագըթտան պէրու, պաղըլար թարաֆընտան պու ուսուլէ բիայէթ իտիլմէմէքտէ օլտուղունա, վէ բէսմէն մուհաքիմ վէ մէճալիսէ տավէթ օլունանլար, պիլա էօզր մագպուլ կէլմէքտէն իսթինքաֆ իտէնլէր իսէ, ճէզա գանունանամէյի հիւմաեունունուն եիւզ օն ալթընճը մատտէսի մուճիպինճէ, ճէզայի նագտի ալընմասը, ուսուլի միւթէխաղէ իճապընտան օլարագ, պու մուամէլէյի գանունիյէ տախի մէտուուն տավէթի իճապէթ իթմէտիկի հագղընտա, սալիֆիղղիր տավէթ բուսուլասը զահէրինէ վէրիլէճէք չէրհատէն միսթէպաթ օլմասը իւզէրինէ իճրա օլունաճաղընա մէպնի, պատէղին տիվանը ահքամը ատլիյէյէ մէրպութ մուհաքիմատէն, վէ իճրա վէ հէվալէ ճէմիյէթլէրինատէն տավէթ օլունանլէր խատէմէ վասըթասը-յլա իրսալ օլունան տավէթ բուսուլասընը թայէին օլունան կիւնատէ կէլէճէկինի միւշիր իմզա իթմէտիկի, վէ եախսա խատէմէ օ քիմսէյի պուլամասեուպ տա միւրաճաաթ իյլէտիկի հալտէ, օ քիմսէյին բուսուլաեը իմզա իթմէտիկինին, վէ նա պուլունամասընընն, վէ եախսա սայիր պիր զաարի վար իսէ, անընն հէմման թահդիդի իլէ բուսուլա զահէրինէ թահրիր վէ թախթիմ իյլէմէլէրի, վէ իթմէտիքլէրի թադտիրտէ մէսուլ թութուլաճաղլէրի ճիւմլէսինին մալիմի օլմադ իւզրէ ըէսմէն իլան օլունուր։

289 ճէմազիլ էվվէլ 9
վէ 288 թէմուզ 3

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻԱԼԻՐ

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիս, 19 յուլիս

Յուլիս 28 վէ 29 տա խութիգրաղ տէֆթէրլէրինին դիւշատ օլունաճաղը ըէսմէն պիլտիրիլմիշ տիր։

Բարիս, 20 յուլիս

Մէճլիսատէ, խամ մաթա իւզէրինէ աչըլան ումումի միւճատէլէ դարանտը. դանուն լայիհասընընն եէնի թարիֆաեա տայիր պիրինճի ֆասլին 48 պէնտի գատալ օլունատ։

Մէճլիսին, օգոստոս 4 տէն նոյեմբեր 15 է գատար թաթիլ իտիլմէսի զըմնընտա Մ. Մարթէլ թարաֆընտան մէճլիսէ պիր թէքլիֆ օլունատ։

Բարիս, 21 յուլիս

Ըէսմի զաղէթա, եէնի խութիգրաղընն, 84 ֆրանգ 50 սանթիմ ֆիլեաթլէ բիատեա չըգարըլաճաղընը պիլտիրմիշ տիր։ Իմզալանըլարընը վագըթ, իլլա թագսիթ օլարագ, 14 ֆրանգ 50 սանթիմ վիրիլիպ, պագը գալան գըսմը, 20 թագսիթտէ վիրիլէճէք տիր։ Թագսիթլէր վագթինտէն էվվէլ վիրիլտիքտէ, եիւզտէ 6 ըագոնթօ օլունուր։

ՃԻՆԷՎՐԱ ՄԱՀՔԷՄԷՍԻ

Ճինէվրա, 19 յուլիս

Ալապամա կէմիսինին տօղրուտան տօղրու վիրտիյի զարար զիեանլար հագդընտա Ինկիլթէրրանընն մէսուլիէթի մէպտէսի իւզէրինէ մէշվէրէթ իյլէմէք իչին, պու կիւն հաքիմլէր տիվանը, ուզուն միւտտէթ թէճէմմիւլ իյլէտի։

Լօրտ Թէնտէրտընն, Ինկիլթէրրա նամընա օլարագ, մէզբիւր մէսուլիյէթի գապուլ իյլէմէմէքտէ տիր։ Մահքէմէ եարընա թէէխիր օլունտու։

Ճինէվրա, 20 յուլիս

Հաքիմլէր մահքէմէսի, ճումա իրթէսի վէ բազար կիւնլէրինտէն մատտա հէր կիւն ադտը մէճլիս իյլէմէքտէ տիր։ Մէշվէրէթլէր, տայիմա կիշլի սագլանմագտա տըր։

ՊԷԼՃԻԳԱ

Պրիւսէլ 18 յուլիս

Լիէժ եադընընընտա օն պին նէֆէր ամէլէ իշլէրի թաթիլ իթտիլէր։ ույղունսուզլուգ վուգու պուլուր տէմի գօրգուլտուղունտան, օրաեա ասքէր սէվգ օլունտու։

ԻՍԲԱՆԵԱ

Մատրիտ 19 յուլիս

Պու կիճէ, կիճէ եարբսընտան պիր աղ ոնրա, տէօրթ նէֆէր քիմէնէլէր, ղբրալբն, գբրալիչա իլէ բաղիպ օլմուշ օլտուղու արապանընն իւզէրինէ թապանճա պօշալթըլար։ Գուրչուն միւշարիլէյհիմ հաղարաթընա բասթ կէլմէսի։ Գաթիլլէրտէն պիրինի ասքէրի խատտա թարաֆընտան էօլտիւրիւլտիւ, իքի նէֆէրի տէ ախշ ուկիրիֆթ օլունտու, ֆագաթ, տիկէր իքի նէֆէր գաթիլէր, գաչմաեա մուվաֆֆադ օլտուլար։ Ումումէն էհալի հիտտէթլէնմիշ տիր։

ԵՈՒՆԱՆ

Աթինա, 20 յուլիս

Եէնի գապինէթօ չու վէճհ իլէ թէշքիլ օլունմուշ տուր։

Տէլի Եօրկի, ըէյիսի վիքէլա վէ տախիկէ նաղըրը

Իրսիլանթի, խարիճիյէ նաղըրը
Կըրիտա, հարգիյէ »
Տըրսոս, պահրիյէ »
Գըրիթիտի, մալիյէ վէ մուվազդաթ սուրէթթէ տաավի
Զամպէլը, մէզահիպ։

ԹԻՒՃՃԱՐԻՑԷ

Լիվերբուլ 19 յուլիս

Միալինկ Նիու Օրլէանս բամուզու, ընա 10 3/4 7/8
Պու կիւնքի սաթը 8,000 պալէա
Բիացա տիւմէքտէ
Հաֆթա սաթը 58,000 պալէա
Մէվճուտ մալ, 979,000 պալէա

ՍԱՐՐԱՖԻՑԻ

Լոնտրա 20 յուլիս

Լյատը Ումումի 51 1/8 3/8
1869 Խթիգրաղ 61 5/8 7/8
1871 Խթիգրաղը 71 1/4 1/2

Բարիս 20 յուլիս

Լյատը ումումի 52 25

ԳԱԼԵԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Լյոն· Ումումի 8 Յուլիս ախշամ գաբ· 56-09
» » 10 » սապահ աչ· 56-11
» » » » սաաթ 4 56-12
Խթիգրաղ 1865 349-00
» 1863 338-00
» 1869 312-50
Սօսիէթէ ժէնէրալ ագսիօնլարը 11-21
Գրէտի » » 15-35

Շրջանագիրը սեպտեմբերի	174–34
Թրամվայ հիսունչորսերի 1288 դ. խոհեր	
Ստամբոլ զանգասը աղսիոնարը	1 10
Սօսիկեան Ավետիս Թիւրք	10 90

ՍԳՃԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ 10 ՅՈՒԼԻՍ

Ինկիլիզ լիրաը	109—08
Ֆրանսիզ ալթունու	87—04
Բօլ	89—08
Գերմից ալթունու	51—17
Պէեազ մէճիտիյէ (Ֆարդը	1—25
Պէշլիկ Ֆարդը	4—12
Մէթալիք »	4—32
Պազբը	120–00
Կէլէնքը դուբօն աքօնթօսու	0|0 5 1|2

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Փանոսեան. — Ադապեան վարժարան. — Նախան և զրպարտութիւն. — Քննութիւն. — Ողջախոհ և ազնիւ երիտասարդութիւն. — Խրախոյս ընկերութիւն Ադապեան վարժարանի.

Անձ մը, որ Մշակայ քաղքին աղքատիկ՝ բայց ազնիւ ընտանիքէ մը ծընունդ առած, անձ մը, որ իր ծնած օրէն կարծես Նախախնամութեան մատնանիշ ցուցմամբը իր կենաց գործելու կարող մասը իր ազգին նուիրելու յատկացած, անձ մը, որուն անունը ընտիր գովեստներով մինչեւ իսկ օտար ազգաց մէջ հռչակուած, և որ երկոտասան ամայ հետէ իր հրապարակական թերթոնի, Ազդ, Հայրենիք, Դպրոց, Ազատութիւն, Լոյս, Բառաջադիմութիւն և այլ ասնց նման խորհրդաւոր բառեր քարոզած և լոկ այնոյիկ սիրահար, անձ մը, որուն ասպիճանն ու համբաւը չէ թէ աշխարհային փառքով և ճոխութեամբ, այլ իր քրտնաջան վաստակոյ և բազմաթիւ արարքներու շնորհիւ օր քան զօր զարգացած, վերջապէս անձ մը, որուն վրայ կատարեալ ազգասիրութեան ապացոյցներ ակներեւ նշմարուած, և իբրեւ քաջամարտիկ զինուոր՝ մարդկութեան առաջին և գլխաւոր թշնամւոյն, այն է տգիտութեան դէմ շարունակ պատերազմ յարուցած, ահա այսօր Հայ հասարակութեան մի օգտակար անհատ կը ներկայանայ մեզ Փանոսեան անուամբ, միշտ պատրաստ իր ազգին ծառայելու։

* *

Կը տեսնե՞ս սա տաճարը, կը տեսնե՞ս սա մարդկային բարոյական զարգացման որրանը, սա վեհավայրը, ուր մարէ աւելի սիրտը կը կրթուի, ուր հոգին ազատ ամեն ղեղծումներէ՝ կը բարձրանայ մինչեւ յաւիտենականին խորանը, և հոն կը գտնէ այն ամենակարող էակը, զոր սիրելու և պաշտելու պարտաւոր է. ուր մարդկութիւնը օր քստ օրէ վսեմ և ազատ սկզբանց առաւելութեամբը ճոխացած՝ իր հանապազօրեայ վերակենդանութիւնը կը զգայ. տե՛ս, թէպէտ անշուք, բայց մե՛ա ի ներքս, և ի՞նչ պիտի տեսնես հոն, մարդկութեան նախնական խնամակալն բլլալու կատարեալ և ճշմարիտ յատկութիւնն ունեցող փափուկ էակներ կը պատեն զքեզ. տե՛ս, ինչպէս քրտնաջանաստակ կաշխատին, կարծես երկնային պատգամաբեր մը զիրենք յայն խրախուսած է. տե՛ս, աշխոյժ մը կայ դէմքերնուն վրայ, եռանդ մը՝ սրտերնուն մէջ, վառվռուն հանգամանք մը՝ իրենց շարժմանցը մէջ, վսեմ ոգի մը՝ իրենց մէն մի խօսքին և գործոյը մէջ, և ընտիր արդիւնք մը՝ իրենց աշխատութեանցը մէջ. Ադապեանն է այս տաճար, բարեհուշակն Ադապեան, զոր Հայոց դարաւոր փափաքը չը կրցաւ կանգնել, չը համարձակեցաւ այդ ծանրակշիռ լուծը կրելու զիջանիլ. պատուաւոր մեծաղը չը կանգնեց զայն, այլ անվեհեր քաջութիւնը. փառաց համար չը կանգնեցաւ նա, այլ լոյս տարածելու համար, յաղթանակ կանգնելու համար տգիտութեան բռնաղբաս զօրութեան դէմ։ Հոն ամէն բերաններ փանոսեան կարտասանեն։

* *

Բայց մի զարմանար ընաւին, երբ քեզի ըսեմ թէ այդ տաճարը փոխանակ համակրութեան և յարգանաց արժանի ըլլալու, շատերուն փորը չարատանջ ցաւ մը ձգեց. ինչո՞ւ, քանզի իր նմաններուն մէջ մէկ հատիկ էր, քանզի աղատ էր, քանզի ուսմունք և գիտութիւն կարկուտի պէս կը տեղային իր վրայ. և վերջապէս, քանզի իր եռամեայ շրջանին մէջ այնպիսի համբաւ մ՚ունեցաւ, որ մինչեւ իսկ Եւրոպայի մէկ անուանի և հզօր կառավարութեան մէկ բարձրաստիճան պաշտօնեայն՝ այդ տաճարին պաշտօնէից զուարթ խումբը իւր և ամուսնոյն այցելութեամբը պատուեց։ Իսկոյն նախանձը յայտնեց այս ցաւուն, սաստիկ էր նա և անյաղթելի. կուրցուց շատ սրտեր, շատ մըտքեր և շատ աչքեր, և իր զայրոյթը աւելի հեռուն արձակելով՝ ճիգուիթական յարձակումներ ըրաւ այդ տաճարին վրայ. տեսուր որ չը յաջողեցաւ, սկսաւ յայտնապէս ըսել թէ «ես թշնամի եմ այդ տաճարին»։

Հայ էր այս նախանձը ընդդրկողը. Հայ մ՚էր նա, որ առանց կարմրելու այդ տաճարը հիմն՝ ի վեր տապալել կը ջանար. Հայ մ՚էր նա, որ իր սրտին մէջ տիրած նախանձը մեղրով ու իւղով սնուցանելով՝ կ՚ապասէր որ օր մը արդիւնաւոր կերպով երեւան հանէ. բայց չը յաջողեցաւ, քանզի խզեցին անոր նախանձու շղթաները, փշրեցին նորա մագիլները, և վերջապէս պարտեալ և յուսահատ՝ առադաստները ջուրը իջեցուց. կարծուեցաւ թէ անշնչացեր է. բայց չէ . . . թմրած է եղեր։

* *

Անցաւ իր թմրութիւնը, և եղուրեան երկրագործի օձին պէս կենդանացաւ. կենդանութեան առաջին փորձը դարձեալ Ադապեանի վրայ փորձել ուզելով՝ իսկոյն այն տաճարին նկատմամբ տարաձայնուած անտեղի և անիրաւ սնոտիաբանութեանց դէմ եղաւ, և սկսաւ սաստիկ մեքենայութիւններով հովահարել. յարմար ատեն է, ըսաւ, «եկայք, սպանցուք զտէր տաճարիս, զի մեր լիցի ժառանգութիւնն», թոյլ տալու չէ, «զի այրս այս բազում նշանս առնէ». կործանելու է այդ տաճարը, մէջը անբարոյականութիւն կայ ևն։ Սուղ միջոցի մէջ այս սնոտիաբանութիւններն կամ լաւ ևս է ըսել, զրպարտութիւնները այդ թշնամւոյն թելադրութեամբը մէյմէկ իրողութիւններ դարձան. հեռագիրը չէր կրնար այնպէս շուտով հռչակել այդ քստմնելի զրպարտութիւններն, որչափ այդ դիւական կազմակերպեալ խումբն. ամեն տեղ խօսակցութեան նիւթ եղան Փանոսեան և Ադապեան անուններն. որը անհաւատալի է, ըսաւ, որը դժուարահաւատալի է, ըսաւ, որն ալ հաւանական է, ըսաւ. վերջապէս որչափ մարդիկ՝ այնչափ կարծիք, բան չունիս՝ նէ մոռիկ բրէ կրցածիդ չափ. խօսքերը ցրուեցան, ամեն մարդ սկըսաւ ըստ քմաց մեկնութիւններ տալ. չուկան Հայոց առևտուրը նուազեցաւ, ամեն տեղ կռիւ, վէճ, յարձակում, սպառնալիք. որ մէկը պաշտպանողկան, որ մէկը անարդական. վերջապէս սև ամպեր եկան վայրիկ մի ծածկեցին այդ լուսաւորութեան տաճարի բարձրակատար գմբէթը։

* *

Նայիս անդիէն պաշտօնական մարմին՝ մը ելաւ, ինքնակոչ՝ հրաւիրմամբ ինքզինքը այդ տարաձայնութեանց քննիչ կարգեց, «խորհուրդ մեծ և սքանչելի»ն սկսաւ երգել, և ցայսօր երգելու վրայ է. ան երգելու վրայ թող բլլայ, ես իմ խօսքս շարունակեմ. —եկուր նայինք խաթուն, Ադապեան վարժարանի վրայ գիտցածդ ըսէ. — խաչոր մասոր, աղաներ, ես բան մը չիյտեմ. —Հէյէ, հէյէ, մտմտա. ետքը թօփին բերանը դուն կերթաս. կուզես նէ, տէր պապան թող քեզ խոստովանիցնէ. — ես Զատկին խոստովանեցայ. տահա խոստովանելու չափ մեղք չունիմ. — Եկուր նայիմ Ս. Օրիորդ, դուն ալ քու գիտցածդ ըսէ. — Ադապեան վարժարանը ազատ դաստիարակութիւն կը տրուի, աղաներ, ի՞նչ ըսել է ազ. — Հա՛, իրաւունք ունիս, կեցիր որ տրամաբանեմ, դատեմ, կշռեմ, չափեմ, ձևեմ, կարեմ, կարկըտեմ, անանկ է եա, ի՞նչ ըսել պիտի բլլայ. դուն սա թուղթը ստորագրէ. տէր պապաներ, ըստ որոշման ժողովոյ ելէք անօրհնենք պտտեցէք, քննեցէք, հասկըցէք. նայեցէք ի՞նչ կը լսէք. ստորագրութիւն առնելը չը մոռնաք. — Լ.հ, այսօր այսչափ. գալ կիրակի ալ այնինչ աղբարը կանչենք, միւսին ալ՝ այսինչը. երրորդին՝ վարժարանին տակի դեղագործը, չորրորդին՝ վարժարանին տակի ատաղձագործը, հինգերորդին ալ դիմացի նպարավաճառը ևն. աչխատինք, թող այլք ինչ կըսեն, ըսեն. այս տեսակ գործոց քննութիւնը մեր նբւիրական պարտքն է. մենք մեր գործը նայինք, քննութիւնը շարունակենք, մինչև որ փանոսեան ձանձրանայ ու ինքնին վարժարանը գոցելով՝ սա Սամաթիայէն ելնէ երթայ։ (Մափահարութիւնք։)

* *

Բայց մինչդեռ փանոսեան մէկ կողմանէ խել մը անխիղճներու և անզգայներու բերանը ինկած չարաչար և յանիրաւի կ՚տագնապի, միւս կողմանէ ազնուախոհ խումբ մը, փանոսեանի գործնէութիւնն ու անձնուիրութիւնը վաղ ճանչող, և նորա՝ ազքատիկ օրիորդաց երամի մը ապագայն բարւոքելու համար թափած անխնայ քրտունքը ի նըկատի առնող ողջամիտ մաս մը դրիչ ի ձեռին քաջալերը կը կարդայ իրեն, ուժգին պարսաւանք և կշտամբանք տեղալով իր հակառակորդաց գլխուն. այդ խումբը, այդ դովեստիցարժանի մասը, այդ փանոսեանի իր գործնէութեան փոխարէն ընդունած վէրքերուն սպեղանին, կը բաղկանայ դաս մը աղատասէր և բարեմիտ երիտասարդներէ, որոնց ազդու կերպով գրած մխիթարական և քաջալերական յօդուածներն արդարև ամառուան սաստիկ ջերմութենէն պաքող ուղեւորին մատուցուած պով ջո րին նման, փանոսեանի եռանդը կրկին և կրկին բորբոքելու պատճառ եղած են. սիրուն երիտասարդութի՛ւն. ասոնք են ազգի մը յոյսը, պատիւը, փառքը, պարծանքը, միով բանիւ կեանքը. ասոնք և ասոնց հետեւողներուն անուններն ու գործերը պիտի տիրեն պատմութեանց այն սուղ էջերուն վրայ, որոնք միայն դիւցազանց համար՝ պահուած են. ասոնք պիտի ընդունին ապագային այն յաւերժական լիշատակաց պսակներն, որոնք առաքինեաց գլուխը փառաւորելու համար կը բոլորուին. ապրի՛ն նոքա, ապրի՛ն՝ ի փառս և՝ ի պատիւ Հայկազանց։

* *

Բայց այսչափը բաւ չէ, ահա նոր քննկերութիւն մ՚ալ, ահա բարենպատակ կազմութիւնն մ՚ալ, և ի՞նչ վսեմ սկզբունքով, ի՞նչ ազնիւ գաղափարով, ի՞նչ զգայուն սրտիւ, ի՞նչ ընտիր խորհրդով հաստատուած. Ադապեան վարժարանի խրախոյս ընկերութիւնն է նա. կոդջունեմք զանի յարգանօք և ջերմ շնորհակալեօք. Ադապեան վարժարանի անխոնջ և քրտնաջան տնօրէնութեան բարոյապէս խրախոյս և քաջալեր հանդիսացող երիտասարդութեան ազնիւ խումբը, նիւթապէս ալ խրախոյս մատուցանել կը խորհի. ի՞նչ անզուգական խորհուրդ. լոյսը բնականաբար զիսաւորը կը հալածէ, որչափ ալ թանձրամած ըլլայ. նոյնպէս երբ բարին կերևի, չարը անշուշտ իր գոյութիւնը կը կորսնցնէ. այս ճշմարտութեամբ անտարակոյս ենք որ խրախոյս ընկերութիւնն պիտի անհետացնէ իր հակառակ ընկերութիւնն, ամբիթահար ընելով զայն. և պիտի ընդունի իր քրտանց և վաստակոյ արժանաւոր վարձքը. շարունակեցէ՛ք ուրեմն, որդիք լուսոյ, բարեկամք երջանկութեան Ջերազնէից, ձեր եռանդը ձեզի օժանդակ, և ձեր կայտառ հասակը ձեզի քաջալեր թող բլլայ. եթէ ազգն իր այս թշուառութեանց և ազետից Ովկիանոսին ահագին կոհակներուն ձեռքէն անվնաս ցամաքը հասնելու համար վերկոտրտ ապաստան մ՚ունենալ կը յուսայ, այն ալ դուք էք. գործեցէ՛ք, և եթէ կը հաճիք ընդունիլ, որ ես ալ ձեր այդ բարենպատակ հաստատութեան մէկ տկար նեցուկն բլլամ, սիրով և գոհունակութեամբ կը խառնըւիմ ձեզ հետ։

Պ.

ՓՈՂ.

ԲԱՐԵՁԱՒԱԿ ՀԱՃԵԱՆ Ի ՊԷՇԻԿԹԱՇ

Պարտքանորդիւն հետ իրդէրի տնօրէնութեան

ԻՍՐՃԱՐԱՆ ՏԻՄՕԹՕԲԷԼԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՓՈՍԻ ԶՐԻ

. . . Խմբագիր։

Երեկ գիշեր ժամը մէկին ըստ խընդրանաց բարեկամիս մէկուն սրճարան երթալ ստիպուեցայ. դաղի. տեսայ հոն աշխարհահռչակ Հաճեան Յակոբ անուանեալ մարդկութեան ժանտախտը։ Գործով իւիք ծանօթ էի սորա, բայց առանց բարեւելու քնկերակցող մտերիմս հետ մէկ կողմ նստայ, ապշութեամբ պահ մը դիտեցի, սա անդադար կը կլլէր. զարմացայ. ցաւ մը և տխուր հեկեկանք մը զգացի։ Բարեկամս պատճառն հարցուց, պատասխանել պէտք եղաւ։ Ըսի, տես սա թշուառ ազգին վիճակը, սա հրէշը որ դիմացնիս նստած անդադար կը տնկէ, քանի մը օր առաջ Եփրատի խմբագիրքն էր և Ադապեանի ալ ջերմ թշնամին. մտածէ անգամ մը թէ, եթէ սորա պէս խմբագիրներ ունենանք, ի՞նչ աստիճան յառաջ գացած կըլլանք։ Պահ մը յապուշ կրթեցաւ բարեկամս. և սկսաւ հետաքրքրական ակնարկ մը նետել, որ իրաւամբ արժան էր ունեցած վիճակը դիտել. նա քան զկս աւելի՝ ի խոր զարմացման ինկաւ, լռութիւնը տիրեց. ասոր միջոցին «իմ շահուս համար պէտք էր զրպարտել զՓանոսեան» ձայն մը ականջիս հասաւ. բծախնդրութիւնս շարժեցաւ. յորմէ ըլլալը տեսայ. իմանալ պէտք եղաւ. խմցայ. լսեցի. և ահա կը պատմեմ։

Հայ էր այս նախանձը ընդդրկողը. Հայ մ՚էր նա, որ առանց կարմրելու այդ տաճարը հիմն՝ ի վեր տապալել կը ջանար. Հայ մ՚էր նա, որ իր սրտին մէջ տիրած նախանձը մեղրով ու իւղով սնուցանելով՝ կ՚ապասէր որ օր մը արդիւնաւոր կերպով երեւան հանէ. բայց չը յաջողեցաւ, քանզի խզեցին անոր նախանձու շղթաները, փշրեցին նորա մագիլները, և վերջապէս պարտեալ և յուսահատ՝ առադաստները ջուրը իջեցուց. կարծուեցաւ թէ անշնչացեր է. բայց չէ . . . թմրած է եղեր։

* *

Անցաւ իր թմրութիւնը, և եղուրեան երկրագործի օձին պէս կենդանացաւ. կենդանութեան առաջին փորձը դարձեալ Ադապեանի վրայ փորձել ուզելով՝ իսկոյն այն տաճարին նկատմամբ տարաձայնուած անտեղի և անիրաւ սնոտիաբանութեանց դէմ եղաւ, և սկսաւ սաստիկ մեքենայութիւններով հովահարել. յարմար ատեն է, ըսաւ, «եկայք, սպանցուք զտէր տաճարիս, զի մեր լիցի ժառանգութիւնն», թոյլ տալու չէ, «զի այրս այս բազում նշանս առնէ». կործանելու է այդ տաճարը, մէջը անբարոյականութիւն կայ ևն։ Սուղ միջոցի մէջ այս սնոտիաբանութիւններն կամ լաւ ևս է ըսել, զրպարտութիւնները այդ թշնամւոյն թելադրութեամբը մէյմէկ իրողութիւններ դարձան. հեռագիրը չէր կրնար այնպէս շուտով հռչակել այդ քստմնելի զրպարտութիւններն, որչափ այդ դիւական կազմակերպեալ խումբն. ամեն տեղ խօսակցութեան նիւթ եղան Փանոսեան և Ադապեան անուններն. որը անհաւատալի է, ըսաւ, որը դժուարահաւատալի է, ըսաւ, որն ալ հաւանական է, ըսաւ. վերջապէս որչափ մարդիկ՝ այնչափ կարծիք, բան չունիս՝ նէ մոռիկ բրէ կրցածիդ չափ. խօսքերը ցրուեցան, ամեն մարդ սկըսաւ ըստ քմաց մեկնութիւններ տալ. չուկան Հայոց առևտուրը նուազեցաւ, ամեն տեղ կռիւ, վէճ, յարձակում, սպառնալիք. որ մէկը պաշտպանողկան, որ մէկը անարդական. վերջապէս սև ամպեր եկան վայրիկ մի ծածկեցին այդ լուսաւորութեան տաճարի բարձրակատար գմբէթը։

* *

Նայիս անդիէն պաշտօնական մարմին՝ մը ելաւ, ինքնակոչ՝ հրաւիրմամբ ինքզինքը այդ տարաձայնութեանց քննիչ կարգեց, «խորհուրդ մեծ և սքանչելի»ն սկսաւ երգել, և ցայսօր երգելու վրայ է. ան երգելու վրայ թող բլլայ, ես իմ խօսքս շարունակեմ. —եկուր նայինք խաթուն, Ադապեան վարժարանի վրայ գիտցածդ ըսէ. — խաչոր մասոր, աղաներ, ես բան մը չիյտեմ. —Հէյէ, հէյէ, մտմտա. ետքը թօփին բերանը դուն կերթաս. կուզես նէ, տէր պապան թող քեզ խոստովանիցնէ. — ես Զատկին խոստովանեցայ. տահա խոստովանելու չափ մեղք չունիմ. — Եկուր նայիմ Ս. Օրիորդ, դուն ալ քու գիտցածդ ըսէ. — Ադապեան վարժարանը ազատ դաստիարակութիւն կը տրուի, աղաներ, ի՞նչ ըսել է ազ. — Հա՛, իրաւունք ունիս, կեցիր որ տրամաբանեմ, դատեմ, կշռեմ, չափեմ, ձևեմ, կարեմ, կարկըտեմ, անանկ է եա, ի՞նչ ըսել պիտի բլլայ. դուն սա թուղթը ստորագրէ. տէր պապաներ, ըստ որոշման ժողովոյ ելէք անօրհնենք պտտեցէք, քննեցէք, հասկըցէք. նայեցէք ի՞նչ կը լսէք. ստորագրութիւն առնելը չը մոռնաք. — Լ.հ, այսօր այսչափ. գալ կիրակի ալ այնինչ աղբարը կանչենք, միւսին ալ՝ այսինչը. երրորդին՝ վարժարանին տակի դեղագործը, չորրորդին՝ վարժարանին տակի ատաղձագործը, հինգերորդին ալ դիմացի նպարավաճառը ևն. աչխատինք, թող այլք ինչ կըսեն, ըսեն. այս տեսակ գործոց քննութիւնը մեր նբւիրական պարտքն է. մենք մեր գործը նայինք, քննութիւնը շարունակենք, մինչև որ փանոսեան ձանձրանայ ու ինքնին վարժարանը գոցելով՝ սա Սամաթիայէն ելնէ երթայ։ (Մափահարութիւնք։)

* *

Բայց մինչդեռ փանոսեան մէկ կողմանէ խել մը անխիղճներու և անզգայներու բերանը ինկած չարաչար և յանիրաւի կ՚տագնապի, միւս կողմանէ ազնուախոհ խումբ մը, փանոսեանի գործնէութիւնն ու անձնուիրութիւնը վաղ ճանչող, և նորա՝ ազքատիկ օրիորդաց երամի մը ապագայն բարւոքելու համար թափած անխնայ քրտունքը ի նըկատի առնող ողջամիտ մաս մը դրիչ ի ձեռին քաջալեր կը կարդայ իրեն, ուժգին պարսաւանք և կշտամբանք տեղալով իր հակառակորդաց գլխուն. այդ խումբը, այդ դովեստիցարժանի մասը, այդ փանոսեանի իր գործնէութեան փոխարէն ընդունած վէրքերուն սպեղանին, կը բաղկանայ դաս մը աղատասէր և բարեմիտ երիտասարդներէ, որոնց ազդու կերպով գրած մխիթարական և քաջալերական յօդուածներն արդարև ամառուան սաստիկ ջերմութենէն պաքող ուղեւորին մատուցուած պով ջո ին նման, փանոսեանի եռանդը կրկին և կրկին բորբոքելու պատճառ եղած են. սիրուն երիտասարդութի՛ւն. ասոնք են ազգի մը յոյսը, պատիւը, փառքը, պարծանքը, միով բանիւ կեանքը. ասոնք և ասոնց հետեւողներուն անուններն ու գործերը պիտի տիրեն պատմութեանց այն սուղ էջերուն վրայ, որոնք միայն դիւցազանց համար՝ պահուած են. ասոնք պիտի ընդունին ապագային այն յաւերժական լիշատակաց պսակներն, որոնք

Ո՛չ թէ վատահամբաւեալ Հաճեանը կրկին անպատուել, այլ Ագապեանի թշնամեաց ինչ ասելիքն սինլքոր մարդիկ ըլլալին ցուցնելու համար։ Աւասիկ Հաճեանի առ Իպրէթի տնօրէնութիւն պատմած միջոցին իմ ըսածներուս բառ առ բառ նկարագիրը։

«Պարոնեանը դուրս երթալուն պատճառաւ Եփրատի խմբագրութիւնը ես ստանձնեցի, առաջին օրը վաթսուն թիւ տպել տուի, երեսունը հազիւ բսպառեցաւ. երկրորդ օրը յիսունի իջեցուցի, քսան ծախուեցաւ. երրորդ օրը քառասուն, տասն և հինգէն և ոչ մէկ աւելի. մտածել հարկադրեցայ. վերջապէս չորրորդ օրը թողլով խմբագրութիւնը առջի արհեստիս դիմելու որոշում պիտի տայի, եթէ Օրագրի խմբագիրը սենեակէս ներս չմտնէր. սորա հետ չատ մը նորահնար զրպարտութիւններու ծրար մը պատրաստելնէս վերջը, «կուսապղծութիւն յԱգապեան» վերնագրով յօդուած մը գրել տուաւ, համոզելով նաև որ բաւական տպել տամ. 1500 հատ տպել տուի, մէյ մ՝ալ ինչ տեսնեմ, ոչ մի թիւ մնայ, ուրախութենէս ինքզինքս կորսնցուցի. գիշերն մինչ՝ի լոյս գրել պէտք եղաւ, գրեցի. հետևեալ օրը մի և նոյն նիւթով երկու հազար ծախեցի, խրախոյս կենդանացուցեալ։ Օրագրի անգամ մ՝ալ ինձ երթալ հարկ եղաւ. գացի և Ագապեանի պատկերը փանոսեանով շինելու խորհուրդը տուաւ, ըրի, երեք հազար հատ սպառեցի. գործս կարգին է ըսելու չի մնայ, Սատուլլահ պէյի կողմանէ ազդարարութիւն մը ընդունեցի որն որ զիս տպագրական սենեակ կը հրաւիրէր. երթալ պարտաւորեցայ, և պէտք էր. Եփրատի պատասխանատուն հրաման չունի իր թերթը այսուհետև հրատարակելնուդ ըսաւ։ Այս լուրը կայծակի պէս ինձ դիպաւ. դուրս ելայ, գարձեալ կանչուեցայ, Սատուլլահ պէյը աչքերը մնկած ինչ իրաւամբ փանոսեանի վրայ կը յարձակիք. —իր ինծի ուղղած կծու և նախատական խօսքերուն համար ըսի, —փոխանակ այդ անվայել ընթացքը բռնելու կրնայիր դատ և պատիւ պահանջել, —երթէ գիտնայի ձեր այս ատելութեան ջերմ պաշտպան ըլալը ոչ մի բառ կը գրէի. բարկութիւնը շարժեցաւ, դուրս ելայ, գացի և սկսայ մտածել. չատ մը մտածելէ վերջը Օրագրի ընկերակցութեամբ Տիօժէնի դիմեցի, տեսայ, համոզեցի և Տիօժէնի հոյ խմբագրութիւնը ինձ տալ խօստացաւ. այս վայրկենիս, Զէնոբ աղան, Յակոբ աղա քեզի բան մը ըսեմ, դուք փանոսեանի ինաս մը չէք կրնար հասցնել, որովհետև այն մարդը աղդին նուիրեալ ճշմարիտ զոհ մէն է, և ազդը ձեղ ու զանի կը ճանչնայ.—Այո՛, գիտենք որ այդպէս է և մեր բոլոր գրուածները զրպարտութեամբ լի, բայց եկու նայէ որ 3000 թիւ ծախեցի մէկ օրը և ժողովուրդը անհամբեր հրատարակման կ՝սպասէ, բաւ» ոգիին շիշը պարպուեցաւ վիրջին անդամ, և ուր որ հիրէ, տուն հրաւիրուեցաւ. գացին, երթան բարով։

Հայե՛ր, կաղաչեմ, պահ մը անկողմնակալ ուշով խորհեցէք սա Ագապեանի խնդրոյն վրայ, և մարդասիրական ուղիղ հոյնացք մը ձգեցէք, եւ տեսէք թէ ինչ վիճակի մէջ է Հայութիւնը. ա՜ռ, բիւր աւաղ, հազար աւա՜ղ Հայութեան, այն Հայութեան որ առանց մի էնյառաջադէմ Ազգ մ՝էր. իսկ հիմա մի տար անունը։

Եւ դուք վատ թշնամիք Ագապեանի տեսէք յաղթութեան դրօշներդ, և դու Օգսէն, վատաբարոյ Ծնունդ, տես ու ուրախացիրքաջալագործութեանցդ արդեանցը։ Գալով քեզ Հաճեան Յակոբ, Հայ դրական ասպարէզը՝ Բերայի սոսկալի հրդեհէն վերջը վրանին տակ ոստիկաններէն կոխուելուդ չնըմանիր, և ոչ ալ Ֆէնէր—պաղչէսին պոռնիկներուն հայկերոյթ տուած ժամանակդ անոնցմէ դրօշմուելուդ և ներկայ գտնուող խումբ մը պատուաւոր գաղիազգեաց եուհա՞ներուն։ Հասկըցա՞ր։

Առ այժմ այսչափ թող ըլլայ, քիչ օրէն երկար կը տեսնուինք։

Լ.Ֆէնոտի, կը յուսամ որ սոյն գրութիւնս ազդանուէր լրագրոյդ էջ կը հիւրընկալէք։

Մնամ քոյդ անձնուէր
Պ. Կ. Կոկիկեան

ԽԱՐԻՃԻՑԻ

Անթիլեան տէնիզինտէ, Մօսթիգտ Պայ նամ ինկիլիզ ատասընտա, պիր տէհշէթլու վէ իշիտիլմէմիշ, վէ էն գիեատէ պի գայտ օլան ատամիարը տախի իւրքիւտիճի պիր վագտա զուհուր իթմիշ տիր. շէօյլէ քի. մէզքիւր ատանէն, զարպի գէբէսընտա, Քինկ-Ֆիշ թապիր օլունան, վէ պիզիմ Ատլանտիան տէնիզինին մսրինա պալէգլարը կիպի բէք իրի պալէգլար ավլտերճը արապլար իգամէթ իթմէքտէ օլուպ, մէզքիւր տրապլար, սէնէտէ իբի քէրբէ, քէնտիլէրինէ լազըմ օլան շէյլէրի ատթը ալմագ իչին, չարդ գէբէսը թարաֆընա կէլիրէր, վէ չարդ գէբէսը էհալիսի մէզքիւր արապլարը կէօրտիւկինտէ, իյշ ու իշրէթին վէ հէր տիրլիւ իղթիսատլարը, վէ ումուլմագ վագտալարը զուհուրա կէլէհէքլէրի ատնինտէ մէմուլ իթմէքտէ տիր։

Պու քէրբէ տախի, մէզքիւր պալէգճըլարտան ալթմըշ նէֆէր գատար արապլար պուրատա կէլտիքլէրինտէ, քէնտիլէրինէ այտա օլան վէ պոռոնը թապիր օլունան պիր բագս իճրա իթմէքլիք մէքրուհ արդուսունա գահիպ օլտուլար, վէ պալատէ իշար օլունան ատատան, պիր թագըմ բէք կէնճ գէղլար ալբգ քէնտի գէբէլարընա գաչէրտըլար։

Մէզքիւր արապլար, քէնտի բագտլարընա լազըմ օլան թէկտարիքատթը էվվելինտէն կէօրմիւշ օլուպ, օրատա ավտէթլէրինտէ, մէզպուրէ էֆիլ գէղլարը օլ տէրէճէ չէտիտ՝սուրէթտէ օյնատթըլար քի, զէվալլըլար արթըգ ֆէվգէլատէ եօրտլտուզլարընտանն նաչի պիրիպիր արտը սըրա պաէլբգ տիւշէրէր իտի, վէ արապլարըն պիւյիւդլէրի տախի տիւշէնլէրի անիտէ գալտըրթտըրը իտի։

Ֆագատթ մէզպուրէ գէղլարտան պիրիսի, քէնտի բէֆիգէլէրինտէն պիր ազ գիատէ գումվէթի օլտուզունտան՝ ատա տիւշմէտիկի իչին, արապլարըն պիւյիւկի կէլիպ անըն գարշըսընա տուրտու վէ շէօյլէ սէօյլէտի։

—Ցէն պէնիմ սէվգիլիմ օլաճագսըն, շիմտի պիզէ լաեզդ սոր էթմէտէ օլարագ, պիր նիշանլանմա բէսմի իճրա իտէճէհիմ։

Գունլարը տէտիքտէն սոնրա, պիր իշմար իթտիկինտէ, տիւմպէլէք, վէ չաղչագ թապիր օլունան պիր նէվի չակը վէ տափալ սէպլերի իլէ գարքըչըդ։ սիվրի սէպլի նաղմէլէր օգունմաղա պաշլանտը. վէ պիր ազ միւտատէթ պէօյլէ կէչտիքտէն սոնրա բագս պաշլանըլաջըգընա, արապլարըն պիւյիւկիկ տոնանմա օլունմասընա էմր վիրտիկինտէ, էօյլէ պիր տէհշէթլու մէնզարէ վուգու պուլմուշ տուր քի, զաթէն պէօյլէ շէյլէրի չօգ քէրբէ կէօրիւպ ալբշմըշ օլան մէզքիւր արապլարըն բէք չօղունուն իւսթիւնէ պիր խէֆվի ազիմ կէլմիշ տիր. շէօյլէ քի, մէզքիւր օնունլարըն իճրա օլունտուղու մահէլ պիր օվա օլուպ, պիր չօգ հինտիսթան ճէվիզի աղաճլարը պուլունտուղունտան, աղաճլարըն տալլարընա չամ սագբզը սիւրէրէք, վէ օնուն եօրկունլուղունտան պաեբմըշ օլան գէզլարը չէպլագ օլտուգլարը հալտէ, աղաճլարըն քէօքլէրինէ պաղլաեարագ, աղաճլարը չայիր չայիր եագմաղա պաշլատլար, վէ անիտէ ալէվլէր թա սէֆիլ գէզլարա ինէրէք։ անլէրին սաչլարընը վէ գօլլարընը գավրատլար։

Սոնրատան, տիւմպէլէք վէ նաղմէ, վէ աղրը սէսի իլէ գարմագարբշ օլան մախուֆ պիր կիւրիւլտիւ իւզէրինէ, արապլարըն պիւյիւկիւ, սէրսէմ օլաճագ գատար խըշմա կէլէրէք, վէ օլ սէպէպտէն քէնտի ղէնէռինի գօրդուտուճու վէ ատճայիպ հալէրէ տիւշար իտէրէք, տիշէր՝ ուրասընտա պիր գամսը պուլունտուղու հալտէ, ալէվլէրին իշինտէ օյնամաղա պաշլատը, վէ պէօյլէճէ պիր աղ վ՝գէթ կէչտիքտէն սոնրա, կիւնա պիր խիթամ նիշանը վիրմէք ուսուլի իլէ, գամասընը՝ քէնտի ղէնէռի օլան գէզըն չէպլագ կէօքսինէ վուրուպ էօլտիւրտիւ։

ՏԱՐԻԼՅԻՆՈՒՆՏԻ ԳԱՏԸՆԼԱՐ

Յունվարի 8 թարիխլէ կազէթ Նասիհաթ նամ գազէթատա, շուամիթէքի պահս օգունմուշ տուր։

«Ցար իւլ ֆիւնունումուզտա ուլում թահսիլինէ մէշղուլ օլան թալէպէլէրին սաեբսը 400 է պալիզ օլմուշ տուր։ Պունլարտան 80ի գատըն թայիֆէսինտէն օլուպ, վէ էքսէրի տախի Բուսմիլէթինտէն տիր, իչէրինտէն 50 նէֆէր գատար գատըն հէքիմիկէ տէվամ իթմէքտէ տիր (1)։ Մէրգումուտիկինտէ հալտէ, հէքիմիկին էտատը օլան անթիմիսկի գարը սէօյլէմէքտէսինիզ, վէ միւամիլէյէ մարատլէրին մէզքիւր մէտէ չատան տանթիլարընը մէտ իթտիկինիզ հալտէ, քէնտի էվլատլարընըզը օգուտատա ալտուրու անթիմիսկի ֆիտալիսէն ճահիլլերէ ուեարագ, Ագապեան վարժարանա տիւշմէն օրմագտասընը։ Վէ քէզալիք սիզ, Եէնի-գարուտա վագը միսիոնարլարընը գէզմէքթէպիտիր, պիր մատմաղալ հէքիմ պուլունտուղունու, վէ տէրս վիրմէճէկինի, վէ խասթալարա պագաճաղընը, զազիթալարտա օգուտուղունուզ հալտէ, ասլա տիւշունմէյէրէք, փանոսեանա գարը հագարէթլէր իթմէքտէսինիզ։

Թէշէքքո՛ւր իսէրիմ սիզա։

(2) Պու պէնատէն աշիքեար անլաշըլմագտա տուր քի, Էվրոպատա պիլէ, հալա էրքէքլէր, վէ հաթթա հօճա վէ չակիրտ պուլունտուղլարը հալտէ, գատըն թայիֆիսինէն, հէր իրի, վէ ալէլհուսուս եիւքսէք իսմէրի վէ հէքիմիկի թահսիլ իթմէսինէ գարը պուլունմագտա տուրլար, վէ հաթթա, էլէրինէն կէլէ, վէ հէր հիքիմէթ վէ եախատ նիզամաթ թարաֆընատա միւատատ վէ աղաճդ եարտըմ կէօսէրէր, մէնինէ գազրշամագլար տուր։

Էվրոպատա պիլէ պէօյլէ օլուգտա թագիրտ, արթըգ պիզի գարը չըգմագտա օլան տիւշմէնլէր իչին թէճանիպ իթմէյէլիմ։

ՍԱՀԻՊ ԳԱՋԷԹԱ
ԵԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆ ՈՍԵԱՆ

Գալաթատա բէնճէմիլիհ բազարընատա
Ն. 29 իրսի խանընատա